

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

ГОД. II, БР. 3
ШТИП, 2017

VOL. II, NO 3
STIP, 2017

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. II, Бр. 3
Штип, 2017

Vol. II, No 3
Stip, 2017

ISSN 2545-3998

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија
ISSN 2545-3998
<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia
ISSN 2545-3998
<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник

FOREWORD

- 11 Ranko Mladenoski, editor-in-chief

ЈАЗИК / LANGUAGE

- 15 **Виолета Јанушева**
ПРАВИЛНАТА УПОТРЕБА НА НАВОДНИЦИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ
ЈАЗИК – УСЛОВ ЗА СТАБИЛНОСТА НА ЈАЗИЧНАТА НОРМА
Violeta Januševa
THE CORRECT USE OF THE QUOTATION MARKS IN THE MACEDONIAN
LANGUAGE – A REQUIREMENT FOR THE STABILITY OF THE
LANGUAGE NORM
- 29 **Marija Leontik**
STANDART TÜRK DİLİNİN YUMUŞAKLIĞI VE AHENKLİLİĞİ
Marija Leontik
SOFTNESS AND MELODY IN STANDARD TURKISH LANGUAGE
- 41 **Милена Касапоска-Чадловска**
АТРИБУТОТ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ
ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК: МЕТАЈАЗИЧНИ СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ
Milena Kasaposka-Chadlovska
THE ATTRIBUTE IN THE FRENCH LANGUAGE AND ITS EQUIVALENTS
IN THE MACEDONIAN LANGUAGE: METALANGUSTIC SIMILARITIES
AND DIFFERENCES
- 51 **Evaine Le Calvé Ivičević, Barbara Vodanović**
DES VERTES ET DES PAS MÛRES: FRUITS ET LÉGUMES DANS LES
PHRASÈMES FRANÇAIS ET CROATES
Evaine Le Calvé-Ivicevic, Barbara Vodanovic
TRICKY VEGGIES: FRUIT AND VEGETABLES IN FRENCH AND
CROATIAN PHRASES
- 63 **Валентина Милошевиќ-Симоновска**
ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА ФАШИЗМОТ ВО ИТАЛИЈА И БОРБАТА
ПРОТИВ ДИЈАЛЕКТИТЕ (АНТИДИЈАЛЕКТНА КАМПАЊА)
Valentina Milosevikj-Simonovska
LINGUISTIC POLITICS OF FASCISM AND THE BATTLE AGAINST
DIALECTS (ANTI-DIALECT CAMPAIGN)
- 69 **Meri Basovska, Biljana Ivanovska**
GERMAN NATIVE SPEAKERS' USE OF MODIFICATION DEVICES OF
THE SPEECH ACT OF REQUEST

79 Pierino Venuto
UN'IPOTESI: LANORMATASSO. L'IMPERFETTO SENZALABIODENTALE:
-EA -EVA NEI CANTI DI GIACOMO LEOPARDI
Pierino Venuto
HYPOTHESIS: TASSO'S RULE. THE IMPERFECT TENSE WITHOUT
LABIODENTAL: -EA -EVA IN THE GIACOMO LEOPARDI'S CANTI

89 Antonella Zapparrata
L'IMPORTANZA DELLA NUOVA LINGUA ITALIANA NE LA VITA
MILITARE DI DE AMICIS
Antonella Zapparrata
THE IMPORTANCE OF THE NEW ITALIAN LANGUAGE IN VITA MILITARE
BY E. DE AMICIS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

107 Franco Costantini
L'ÉTRANGER DI A. CAMUS E UOMINI E NO DI E. VITTORINI: UN
CONFRONTO
Franco Costantini
L'ÉTRANGER BY A. CAMUS E EOMINI E NO BY E. VITTORINI: A
COMPARISON

119 Марија Ѓорѓиева-Димова
ПАЛИМПСЕСТНА ТРАНСВЕРЗАЛА: ТОПОСОТ КАКО
ИНТЕРТЕКСТУАЛНА ИНТЕРСЕКЦИЈА
Marija Gjorgjieva Dimova
A PALIMPSESTIC TRANSVERSAL: TOPOS AS AN INTERTEXTUAL
INTERSECTION

129 Луси Караниколова-Чочоровска
ЗА ЖЕНСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ И ИДЕНТИТЕТ ВО РАСКАЗОТ „ЖЕНАТА
НА ПОКОЈНИКОТ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ
Lusi Karanikolova-Chochorovska
ABOUT FEMALE MENTALITY AND IDENTITY IN THE STORY „THE
DEAD MAN'S WIFE” BY BORA STANKOVIC

139 Kadriye Türkan
BALKAN TÜRK MASALLARINDA RÜYANIN İŞLEVLERİ
Kadrije Turkan
THE FUNCTION OF DREAM IN BALKAN TURKISH FOKTALES

149 Amra Memić
MARCEL PROUST AND ZEN-BUDDHISM (WHAT IS SATORI AND WHY IS
PROUST BUDDHISTS?)

- 161 Катерина Петровска-Кузманова**
УЛОГАТА НА ДИМИТАР И КОНСТАНТИН МИЛАДИНОВЦИ ВО
РАЗВОЈОТ НА МАКЕДОНСКАТА ФОЛКЛОРИСТИКА
Katerina Petrovska Kuzmanova
THE ROLE OF MILADINOVCI BROTHERS IN THE DEVELOPMENT
FOLKLORISTIC IN MACEDONIA

КУЛТУРА / CULTURE

- 171 Родна Величковска**
КАРТОГРАФИРОВАНИЕ КАК МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ
МУЗЫКАЛНЫХ ДИАЛЕКТОВ В МАКЕДОНСКОМ ОБЯДОВОМ
НАРОДНОМ ПЕНИИ
Rodna Velichkovska
MAPPING AS A METHOD FOR DETERMINING BOUNDARIES OF
MUSICAL DIALECTS IN MACEDONIAN RITUAL FOLK SINGING

- 183 Стојанче Костов**
КРАТОК ОСВРТ НА ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА ВО ЕТНИЧКИТЕ ПРЕДЕЛИ
ЖЕГЛИГОВО, СРЕДОРЕК И СЛАВИШТЕ (СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА
НЕКОЛКУ СЕЛА ВО СРЕДОРЕК)
Stojanche Kostov
BRIEF OVERVIEW OF THE DANCE TRADITION IN THE ETHNIC
REGIONS OF ZHEGLIGOVO, SREDOREK AND SLAVISHTE (WITH
SPECIAL EMPHASIS OF SEVERAL VILLAGES IN SREDOREK)

- 193 Kamila Milkowska-Samul**
PER UNA NUOVA IMMAGINE DELLE DONNE IN TV ITALIANA – ALCUNE
RIFLESSIONI IN BASE ALLA FICTION GOMORRA
Kamila Milkowska-Samul
FOR A NEW IMAGE OF WOMEN ON ITALIAN TELEVISION – SOME
CONSIDERATIONS AROUND THE SERIES GOMORRA

- 205 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА КУЛТУРОЛОШКИОТ ПРОЦЕС ПОВРЗАН
СО ТРЕТМАНОТ НА ИСТОРИСКИТЕ ОБЈЕКТИ ВО ГРАДОТ
Ekaterina Namiceva, Petar Namicev
THE TRANSFORMATION OF THE CULTURAL PROCESSES RELATED TO
TREATMENT OF THE CITY HISTORICAL BUILDINGS

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 219 Rea Lujčić**
TRANSLANGUAGING OR TRANSGRESSING LANGUAGE BORDERS TO
COMMUNICATE AND TO LEARN IN INTERNATIONAL SCHOOLS

229 Nuray Kayadibi, Necati Demir
MAKEDONYA'DA YAŞAYAN TÜRK ÇOCUKLARININ YAZILI ANLATIM
BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Nuray Kayadibi, Necati Demir
AN ANALYSIS OF WRITTEN EXPRESSIONS OF TURKISH CHILDREN
LIVING IN MACEDONIA

245 Tatjana Ilievska, Nina Daskalovska
ИНЦИДЕНТНО УСВОЈУВАЊЕ НА НОВ ВОКАБУЛАР ПРЕКУ ЧИТАЊЕ
НА БАШНИ
Tatjana Ilievska, Nina Daskalovska
INCIDENTAL VOCABULARY ACQUISITION THROUGH READING
FABLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

257 Ранко Младеноски
КНИЖЕВНИТЕ „ДЕШИФРИРАЊА“ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Ranko Mladenoski
LITERARY “DECODING” BY VENKO ANDONOVSKI

273 Марија Гркова
ПОЛЕЗЕН ТУРСКО-МАКЕДОНСКИ УЧЕБНИК ОД МАРИЈА ЛЕОНТИЌ
Marija Grkova
USEFUL TURKISH-MACEDONIAN TEXTBOOK BY MARIJA LEONTIC

ДОДАТОК / APPENDIX

281 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

Татјана Илиевска
Нина Даскаловска

ИНЦИДЕНТНО УСВОЈУВАЊЕ НА НОВ ВОКАБУЛАР ПРЕКУ ЧИТАЊЕ НА БАСНИ

Апстракт: Многубројни студии покажуваат дека читањето на литературни текстови заема значајно место во усвојувањето на нов вокабулар при процесот на изучување на странски јазик. Ова истражување е спроведено со цел да се истражи а) колку читањето и обработката на басни со јазичен природ може да придонесат за усвојување на вокабуларот на англискиот јазик и б) дали има разлика во квантитетот на усвоениот вокабулар преку читање и обработка на басни со оној усвоен преку изработка на традиционални вежби за вокабулар. Резултатите од истражувањето покажаа дека учениците кои на редовните часови читаа и разработуваа басни, и покрај тоа што имаа послаби резултати на предтестот, на посттестот покажаа многу повисоки резултати.

Клучни зборови: *усвојување на вокабулар, автентични литературни текстови, инцидентно учење, експлицитно учење, басни.*

Вовед

Изучувањето на вокабуларот и познавањето на што поголем број лексички единици е основата за познавање и употреба на еден јазик. Вилкинс (Wilkins, 1972) пишува дека „... без познавање на граматиката можеме многу тешко да споделиме информација, но без познавање на вокабулар воопшто нема да можеме да споделиме информација“ (стр. 111-112). Според тоа, изучувањето на вокабуларот заема важно место во изучувањето на англискиот како странски јазик во образовниот систем на Р. Македонија. Изучувањето на вокабуларот му помага на ученикот да разбира и да комуницира со други говорители на англиски јазик.

Но, квантитативното и квалитативното изучување на нов вокабулар зависи од природот со кој наставникот го реализира процесот на изучување нов вокабулар. Многубројни научни публикации говорат за влијанието на читањето и обработката на литературни текстови врз процесот на изучување на нов вокабулар. Студијата спроведена во Р. Македонија (Daskalovska, 2016) недвојбено покажува дека читањето литературни текстови во голема мера придонесува за изучување на нов вокабулар.

Имено, во ова истражување Даскаловска го тестира усвојувањето на нови зборови од три аспекти: усвојување на спелингот на зборовите, усвојување на нивното значење и колокацијата на таргетираните зборови.

Учесниците во истражувањето имале за задача да ја прочитаат новелата „Малечка принцеза“ која содржи 66.938 збора. Со студијата, исто така, се оценува поврзаноста на фреквенцијата со која зборовите се среќаваат во новелата со усвојувањето на трите аспекти на познавање на таргетираните зборови. Резултатите покажуваат дека со читање на автентичен текст се подобрува усвојувањето на нов вокабулар. Подобрувањето се забележува во сите три аспекти кои биле предмет на тестирање. Еден од најбитните аспекти кои ги истражува оваа студија е усвојувањето на колокациите на таргетираните зборови. Резултатите покажуваат дека преку читање на автентичен текст, значително се подобрува усвојувањето на колокациите. Во поглед на влијанието на честотата со која се повторува таргетираниот збор во текстот и нивото на усвојување од страна на ученикот, авторката доаѓа до заклучок дека кај зборовите кои се јавуваат помеѓу 11 и 20 пати има најголем степен на усвоеност, што значи дека за да се совлада успешно некој нов збор преку читање на автентичен текст, потребно е тој да се повтори во текстот најмалку десетина пати. Сепак, забележано е дека читањето овозможува усвојување на одредени аспекти на зборовите и при поретко среќавање на тие зборови.

Преку читање на литературни текстови и нивна обработка со соодветен јазичен пристап, учениците успеваат да усвојат поголем број на лексички единици, при што познавањето на тие зборови не се сведува само на нивното денотативно значење. Напротив, читањето и обработката на литературните текстови е полипотентно од аспект на изучување нов вокабулар, бидејќи им овозможува на учениците усвојување на поголем опсег на значења на еден збор, нијанси на значења, колокации како и негова употреба во даден стилски регистар.

Постојат голем број студии чиј предмет е усвојувањето на нов вокабулар преку читање. Во 1978 Saragi et al. спровеле студија со која се испитува инцидентното усвојување на нов вокабулар преку читање на автентично литературно дело. Учесници во студијата биле 20 студенти чиј мајчин јазик бил англискиот. Тие имале задача да ја прочитаат новелата „Пеколен портокал“. Новелата била на англиски јазик, но низ неа се среќаваат зборови од рускиот жаргон. Учениците биле тестирани токму за 90 од тие зборови, при што резултатите покажале дека учениците усвоиле 76 % од таргетираните зборови. Исто така, се дошло до заклучок дека оние зборови кои се повторувале најмалку десет пати имало поголема шанса да бидат усвоени. Сепак, треба да се земе предвид фактот дека учесниците во истражувањето го говореле англискиот јазик како мајчин јазик, па така им било мошне лесно да ја разберат новелата, а им било олеснето и контекстуалното разбирање на таргетираните зборови.

Хорст, Коб и Меара (Horst, Cobb & Meara, 1998) во својата студија не го истражувале само бројот на новоусвоени зборови, туку и периодот во кој учениците ги паметат тие зборови. На учениците им била дадена упростена верзија на „Мајорот од Кастербриџ“. По читањето било измерено усвојување на 22 % од таргетираните зборови, а тие зборови биле запаметени и по најмалку 10 дена од читањето. Авторите на оваа студија дошле до заклучок

дека зборовите треба да се повторуваат најмалку осум пати во текстот за да бидат научени.

Дјупуи и Крашен (Dupuy & Krashen, 1993) во своето истражување употребиле друг приод: читање автентичен текст и гледање негова филмувана верзија. Имено, на 15 ученици кои го изучувале францускиот јазик како странски јазик им било дадено да ги погледаат првите сцени од извесен француски филм, а потоа да ги прочитаат следните пет сцени од сценариото за филмот. По читањето, учениците биле тестирани за 39 зборови кои се среќавале во текстот од еднаш до шест пати. Според добиените резултати, учениците кои биле вклучени во истражувањето усвоиле седум зборовни единици повеќе отколку првата контролна група која била на исто ниво на усвојување на јазикот како и тие, и шест зборови повеќе од втората контролна група каде што имало ученици на повисок стадиум на усвојување на јазикот. Според тоа, авторите на истражувањето заклучиле дека читањето на автентични текстови им помага на изучувачите на странски јазик да го збогатат својот речник.

Даскаловска (Daskalovska, 2014a,c) спровела две повторувања на студијата на Захар и соработниците (Zahar et al., 2001). Учесници во првата студија биле средношколци на 16 години кои го изучувале англискиот јазик шест години. Тестирањето извршено по читањето на текстот покажало дека учениците усвоиле 25,98 % од претходно непознатите зборови. Спротивно на оригиналната студија, оваа студија покажала дека честотата со која се среќава одреден таргетиран збор нема значајно влијание врз неговото усвојување кај оние ученици чиј вокабулар е помал. Во втората студија, авторката сакала да провери дали резултатите добиени во првото повторување на студијата ќе бидат потврдени. Учесници во второто истражување биле студенти на 19-годишна возраст. Ако во оригиналното истражување учениците успеале да усвојат 20,88 % од таргетираните непознати зборови, а во првото повторување на истражувањето усвоиле 25,98 % од претходно непознатите зборови, во второто повторување на истражувањето учениците усвоиле дури 31,9 % од предвидените зборови. Сепак, треба да се земе предвид возраста на учесниците во студиите како можен фактор кој влијае врз когнитивните способности на учесниците, вклучувајќи го и нивното општо знаење што според Хирш (Hirsh, 2003) е еден од факторите кои придонесуваат за поуспешно читање со разбирање. Имено, во оригиналното истражување учесниците се најмали, додека во второто повторување на истражувањето се највозрасни. Што се однесува до честотата со која се јавуваат таргетираните зборови, и второто повторување на истражувањето исто како и првото, покажува дека честотата со која се појавуваат зборовите нема големо влијание во изучувањето на нови зборови кај учениците со помал вокабулар. Една од причините, според авторката, веројатно е тешкотијата на разбирање на текстот заради поголемиот број на непознати зборови.

Податоци за влијанието на литературата врз усвојувањето на нов вокабулар, поврзаноста на честотата со која се јавуваат таргетираните зборови и нивното усвојување, како и поврзаноста на зборовниот опсег со кој располагаат учениците и усвојувањето на нов вокабулар во Р. Македонија

наоѓаме во уште едно истражување спроведено од Даскаловска (Daskalovska, 2014b). Во поглед на првото прашање, авторката доаѓа до заклучок дека по читањето на автентичен текст учениците усвоиле 24 % од таргетираните непознати зборови. Во поглед на второто прашање, авторката забележува дека таргетираните зборови се повторувале во текстот помалку од осум пати (со исклучок на три збора), а повеќе од половината таргетирани зборови се повторувале само два или три пати во текстот. Поради фактот што честотата на повторување на зборовите е многу мала, авторката заклучува дека не може да се дојде до релевантни податоци за поврзаноста на честотата со која се јавуваат таргетираните зборови и нивното усвојување. Во поглед на третото прашање, исто како и во други истражувања (Horst et al., 1998; Hulstijn, 1993), и ова истражување не покажува поврзаност на големината на вокабуларот кој го поседуваат учениците со усвојувањето на нов вокабулар.

Методи на истражување

Цели и прашања

Целта на ова истражување е да се добијат релевантни податоци за придонесот на читањето и обработката на куси литературни текстови – басни – во усвојувањето на нов вокабулар, но и релевантни податоци за улогата на читањето и обработката на басни со посебен јазичен пристап врз усвојувањето на нов вокабулар наспроти неговото изучување преку традиционални вежби за вокабулар. Оттука се издвојуваат две основни истражувачки прашања:

1. Колку читањето и обработката на басни со јазичен приод може да придонесат за усвојување на вокабуларот на англискиот јазик;
2. Дали има разлика во усвојувањето на вокабуларот преку читање и обработка на басни и традиционални вежби за вокабулар.

Учесници

Истражувањето започна со 71 ученик од три паралелки од осмо одделение. Учениците беа на возраст помеѓу 12 и 14 години. Сите учесници го имаат учено јазикот од прво одделение што кореспондира со шестгодишна возраст. Учениците имаат редовни часови по англиски јазик како прв странски јазик со интензитет од три часа во неделата. Надвор од училиштето, учениците ретко имаат можност да дојдат во допир со англискиот јазик и тоа главно преку Интернет или телевизија.

За потребите на истражувањето, учениците беа поделени во две групи каде две паралелки со вкупно 48 ученика беа избрани за експериментални паралелки, а останатата паралелка со вкупно 23 ученика беше избрана за контролна група. Учениците кои не изработија предтест или посттест беа изземени од истражувањето, па така за анализа и евалуација на резултатите беа земени предвид вкупно 63 пред/пост теста, од кои 42 беа на ученици од експерименталните паралелки и 21 на ученици од контролната паралелка.

Материјали и инструменти

За потребите на истражувањето беа одбрани четири басни: „Слонот – кралот на чакалите“ (The Elephant – King of the Jackals) од Толстој (Tolstoy,

1996), „Јарецот и лисицата“ (The Billy Goat and the Fox) од Езоп (Aesop, 1996a), „Кокошките и трошките“ (The Hens and the Breadcrumbs) од браќата Грим (Grimm & Grimm, 1996) и „Болниот лав и лисицата“ (The Sick Lion and the Fox) од Езоп (Aesop, 1996b). За целите на истражувањето беа избрани басни, бидејќи се автентични литературни текстови кои се куси поради што може целосно да се разработат во текот на еден училиштен час од 40 минути. Исто така, басните се со интересна содржина која лесно го задржува вниманието на учениците. Тие обработуваат релевантни теми од секојдневието, па така нудат можности за осмислување и реализација на разновидни наставно-поучувачки активности.

Бројот на зборови во басните се движи од 304 до 478, при што вкупниот број на зборовни единици е 1.586. Од нив беа избрани 80 целни зборови за кои беа изготвени по три различни вежби вклопени во пред/посттест. Првата вежба беше составена од 27 од вкупно 80 целни зборови. Во оваа вежба, на учениците им беа дадени 27 дефиниции или описи на таргетираните зборови и четири опции кои го објаснуваат нивното значење од кои само една опција е точна, две се погрешни, а четвртата опција е „не знам“. Во втората вежба беа опфатени 26 целни зборови. Во оваа вежба на учениците им беше дадена една реченица каде наместо таргетираниот збор стои празно место, а по реченицата на учениците им се понудени четири опции за избор на соодветен одговор. Една од дадените опции е точниот таргетиран збор, две опции се погрешни одговори, а четвртата опција е „не знам“. Во третата вежба беа опфатени 27 целни зборови. Овде учениците имаат добиено 27 целни зборови за кои од три понудени преводи на македонски, треба да го изберат точниот. Четвртата опција е повторно „не знам“, со цел избегнување на паушални одговори со погодување.

Процедура

Пред почетокот на истражувањето беше побарана согласност од учениците за учество во ваквото истражување. На учениците им беше објаснето дека станува збор за лингвистичко истражување без да им бидат соопштени деталите за него. Исто така, им беше ставено до знаење дека во секое време можат да се повлечат од истражувањето. Сите ученици прифатија да бидат дел од истражувањето.

Истражувањето започна со спроведување на предтест кој беше спроведен во ист ден со сите ученици. Следната недела со експерименталните паралелки беше разработувана басната „Кокошките и трошките“ од браќата Грим. Наредните три недели беа разработени и преостанатите басни – секоја недела по една. На часовите им беа давани различни вежби поврзани со содржината на басните, но се внимаваше целните зборови да не се објаснуваат експлицитно. Вежбите се состоеја од прашања, дискусии, искажување мислење во врска со текстот и сл. Со контролната група беа експлицитно разработувани целните зборови од тековните басни, при што им беа давани вежби за поврзување/ погодување на значењето на целните зборови, преведување на македонски и слично, без воопшто да ги читаат басните.

Откако беа разработени сите басни, на учениците и од експерименталните и од контролната паралелка им беше дадено да го изработат посттестот. Посттестот беше ист со предтестот, така што на учениците не им беа потребни дополнителни објаснувања за неговата изработка. Реализацијата на проектот се одвиваше за време на редовните часови од кои секој траеше по 40 минути, вклучувајќи ги и часовите на кои беа решавани пред/пост тестовите. Реализацијата на часовите се одвиваше во ист ден кај сите три паралелки.

Резултати

Резултатите добиени од предтестот покажуваат дека учениците од експерименталните паралелки (табела 1) знаеле 41,4 од вкупно 80 збора или 51,75 %, а не знаеле 19,38 збора или 24,23 %, додека за 20,59 збора или 25,74 % дале погрешен одговор.

Табела 1. Резултати од предтестот кај експерименталната група.

Група	Предтест		
	Точно	Погрешно	Не знам
Експерим.	41,4	20,59	19,38
	51,75 %	25,74 %	24,23 %

Кај учениците од контролната група во резултатите добиени од предтестот (табела 2) се забележува познавање на 58,44 % од предвидените целни броеви или 46,75 збора, додека 17,1 збор или 21,38 % од вкупниот број на зборови им биле непознати. Погрешен одговор овие ученици дале за 16,15 збора или 20,19 %.

Табела 2. Резултати од предтестот кај контролната група.

Група	Предтест		
	Точно	Погрешно	Не знам
Контролна	46,75	16,15	17,1
	58,44 %	20,19 %	21,38 %

Според тоа, на учениците од експерименталната група за учење им преостанаа 39,97 збора или 49,97 % од вкупниот број целни зборови, додека учениците од контролната група во просек имаа по 33,25 нови зборови за учење или 41,57 % од вкупниот број на зборови.

По третманот, учениците беа повторно тестирани со истиот тест при што оние кои беа континуирано, во период од четири недели, изложени на автентични литературни текстови – басни покажаа значително поголем резултат од учениците кои беа во контролната група и кои ги учеа целните зборови експлицитно без воопшто да читаат каков било текст.

Учениците од експерименталната група во резултатите од посттестот покажаа познавање на 66,04 % од зборовите или вкупно 52,83 збора, што претставува 14,29 % или 11,43 збора повеќе отколку во предтестот. Од друга страна, пак, учениците од контролната група имаа усвоено само 4,05 збора или 5,06 % повеќе отколку во предтестирањето (табела 3).

Табела 3. Разлики помеѓу предтестот и посттестот.

Група	Разлика помеѓу пред и посттест резултатите		
	Точно	Погрешно	Не знам
Експерим. група	11,43	3,69	8,04
	14,29 %	4,61 %	15,16 %
Контролна група	4,05	1,6	4,4
	5,06 %	2 %	5,50 %

T-тестот за корелирани примероци кој кај експерименталната група изнесуваше $t = 9.34$, $p < 0.01$, а кај контролната група беше $t = 1.89$, $p > 0.01$ покажува дека кај експерименталната група има значителна разлика помеѓу предтестот и посттестот, додека кај контролната група нема статистички значителна разлика. Овие резултати покажуваат дека и покрај тоа што контролната група го стартуваше истражувањето со нешто подобри резултати на предтестот, резултатите од посттестот покажуваат дека степенот на усвојување на вокабуларот покажан на посттестот е поголем кај оние ученици кои беа изложени на читање на басни, односно кај учениците од експерименталната група.

Дискусија

Целта на оваа студија беше да го истражи влијанието на читањето на куси автентични литературни текстови – басни врз усвојувањето на нов вокабулар по англиски јазик кај ученици кои го изучуваат како прв странски јазик во редовното основно образование во Р. Македонија, како и воочување на ефектот на различниот пристап на поучување врз усвојувањето на новиот вокабулар.

Резултатите добиени од ова истражување ги потврдуваат резултатите од некои други истражувања според кои евидентно е дека учениците можат да усвојат значителен број зборовни единици преку читање литературни текстови. Според споредбените анализи на резултатите добиени од пред и посттестот (табела 3), учениците од експерименталната група успеале да научат 14,29 % од вкупниот број на претходно непознати зборови.

Ваквиот резултат процентуално е блиску до резултатот до кој е дојдено во истражувањето спроведено од Захар и соработниците (Zahar et al., 2001) каде учениците усвоиле 20,88 % од предвидените зборови, како и оние добиени од истражувањето спроведено од Хорст и соработниците (Horst et al., 1998) каде учесниците усвоиле 22 % од предвидениот вокабулар.

Од друга страна, пак, истражувањето спроведено од Веринг и Такаки (Waring and Takaki, 2003), покажува супериорни резултати каде учесниците запаметиле 40 % од зборовите тестирани преку тестови со заокружување на повеќечлен избор. Слични резултати се присутни и во истражувањето на Браун и соработниците (Brown et al., 2008) каде учесниците по третманот со слушање и читање успеале да усвојат 48 % од предвидените зборови. Сепак, треба да се напомене дека за време на ова истражување, учесниците биле тестирани само за 51 од вкупно 11.672 збора, од кои 26,9 веќе им биле познати.

Иако резултатите од предтестот покажуваат повисоко ниво на познавање на целните зборови од страна на учесниците во контролната група, сепак, резултатите од посттестот се значително повисоки кај учесниците во експерименталната група каде се спроведе читањето на басните. Според анализите на резултатите добиени од предтестот и посттестот, евидентна е огромната придобивка кај експерименталната група, додека кај контролната група, иако има мало подобрување, нема статистички значителна разлика, што укажува на различниот ефект од различните приоди во изучувањето на вокабуларот.

Оттука произлегува заклучокот дека третманот со басните е супериорен во однос на експлицитното разработување на целните зборови. Како причина за тоа може да се смета и мотивацијата кај учениците за учење која беше на многу високо ниво кај експерименталната група, бидејќи читањето на басни, како новина во редовните часови по англиски јазик, беше дочекано со голем интерес.

Заклучок

Резултатите од ова истражување покажуваат дека со читање и обработка на басни на редовните часови по англиски јазик учениците можат да усвојат значителен број на зборовни единици. Исто така, се доаѓа до заклучок дека подобриот резултат на предтестот нема значително влијание врз крајните резултати од посттестот и вкупниот број на усвоени зборовни единици. Напротив, големиот број на новоусвоени зборовни единици се должи на читањето басни како куси автентични литературни текстови, нивната обработка со посебни јазични приоди како и на мотивираноста на учениците за време на часовите. Ваквите сознанија во иднина ќе послужат за поуспешно планирање на наставните планови и програми за изучување на англискиот јазик во македонскиот образовен систем, каде читањето автентични литературни текстови ќе зазема значително место, со што на учениците ќе им се даде шанса квантитативно и квалитативно да го надградат својот вокабулар, а притоа ќе добијат и дополнителна мотивација за изучување на јазикот.

Библиографија

- Aesop (1996a). The Billy Goat and the Fox. In P. Bakevski (Ed.), *Fables from around the world: The Billy Goat and the Fox*. Skopje: Detska Radost.
- Aesop (1996b). The Sick Lion and the Fox. In P. Bakevski (Ed.), *Fables from around the world: The Lion and the Boar*. Skopje: Detska Radost.
- Brown, R., Waring, R. & Donkaewbua, S. (2008). Incidental vocabulary acquisition from reading, reading-while-listening, and listening to stories. *Reading in a Foreign Language*, 20, 2, 136-163.
- Daskalovska, N. (2014a). Incidental Vocabulary Learning through Reading. *Journal of Linguistics and Language Teaching*, 5(1), 57-65.
- Daskalovska, N. (2014b). Incidental Vocabulary Acquisition from Reading an Authentic Text. *The Reading Matrix: An International Online Journal*, 14(2), 201-216.
- Daskalovska, N. (2014c). Reading and Vocabulary Acquisition. *The International Journal of Foreign Language Teaching*, 9(2), 2-8.
- Daskalovska, N. (2016). Acquisition of three word knowledge aspects through reading. *The Journal of Educational Research*, 109(1), 68-80. DOI: 10.1080/00220671.2014.918530
- Dupuy, B. & Krashen, S. (1993). Incidental vocabulary acquisition in French as a foreign language. *Applied Language Learning* 4, 55-64.
- Grimm, J. & Grimm, W. (1996). The Hens and the Breadcrumbs. In P. Bakevski (Ed.), *Fables from around the world: The Hen and The Weasel*. Skopje: Detska Radost.
- Hirsh, E.D. (2003). Reading Comprehension Requires Knowledge-of Words and the World. In: *American Educator*. Available at: http://www.aft.org/pdfs/americaneducator/spring2003/AE_SPRNG.pdf
- Horst, M., Cobb T. & Meara, P. (1998). Beyond A Clockwork Orange: Acquiring second language vocabulary through reading. *Reading in a Foreign Language*, 11(2), 207-223.
- Hulstijn, J. H. (1993). When do foreign-language readers look up the meaning of unfamiliar words? The influence of task and learner variables. *Modern Language Journal*, 77, 139-147.
- Saragi, T., Nation, P., & Meister, G. (1978), Vocabulary learning and reading. *System*, 6, 70-78. DOI: 10.1016/0346-251X(78)90027-1
- Tolstoy, L. (1996). The Elephant – King of the Jackals. In P. Bakevski (Ed.), *Fables from around the world: The Elephant and the Mouse*. Skopje: Detska Radost.
- Waring, R., & Takaki, M. (2003). At what rate do learners learn and retain new vocabulary from reading a graded reader? *Reading in a Foreign Language*, 15(2), 130-163.
- Wilkins, D. (1972). *Linguistics in language teaching*. Cambridge: CPU.
- Zahar, R., Cobb, T. & Spada, N. (2001). Acquiring vocabulary through reading: Effects of frequency and contextual richness. *The Canadian Modern Language Review*, 57, 4, 541-572.

Tatjana Ilievska
Nina Daskalovska

Incidental Vocabulary Acquisition through Reading Fables

Abstract: Many studies have shown that reading literary texts plays a significant role in the process of second/foreign language vocabulary acquisition. This research has been conducted in order to investigate a) to what extent reading and processing of fables by using language-based approaches contributes to the process of vocabulary acquisition in EFL students, and b) if there is a difference in the amount of vocabulary acquired through reading and processing of fables with the amount of acquired vocabulary taught by using traditional vocabulary exercises. These research results show that the students that read fables by using language-based approaches, in spite of having lower pretest scores, showed significantly higher posttest scores.

Keywords: *vocabulary acquisition, authentic literary texts, incidental acquisition, explicit learning, fables.*

